

PELASTUSTIETO

RÄDDNING

1/2000

1950 2000

24.2.2000

Arvokeskustelun aika

Vuosituhanen vaihteessa puolentoista kuukauden sisällä satuneet 10 tulipaloa vanhusten asuintaloissa ovat hätkähdyttäneet viranomaisia ja pelästyttäneet vanhuksia ja heidän omaisiaan. Voiko kymmenen palon suma olla vain sattumaa vai onko kyse henkilöturvallisuus- ja/tai sosiaali- ja terveydenhuoltopoliitikassa tehdyistä virheistä tai väärinarvioista?

Jos vanhuksiksi lasketaan kaikki 65 vuotta täyttäneet, heitä asuu kotonaan noin 93%. Laitoksissa vanhuuden päiviä viettää viitisen prosenttia ja palveluasunnoissa noin kaksi prosenttia.

Valtaosa vuodenvaihteen paloista sattui palvelutaloissa. Vaikka niissä asuu prosentuaalisesti pieni joukko kaikista ikäihmisistämme, heitä on kuitenkin tuhansittain ja luku on jatkuvasti kasvussa. Sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuspaineissa yhteiskunta on ottanut säästökeinoksi avohoidon. Hoitolaitospaikkoja on vähennetty, ja tilalle on rakennettu mm. palvelutaloja. Julkisin varoin ylläpidetyissä palveluasunnoissa asui kaksi vuotta sitten noin 18 000 ihmistä. Luku kasvoi samaan aikaan kun laitospaikkojen määrä laski lähes 5000:lla.

Suuntaus kodinomaisiin palveluasuntoihin on ymmärrettävä. Oma huone, omat huonekalut ja mukana seuraavat henkilökohdattaiset tavarat tuovat tuttuudellaan "turvallisuutta". Moderni palonilmoitustekniikka, turvapuuhelimeet ja muut hienoudet ovat uusissa palvelutaloissa niin voimakkaasti esillä, että rengiksi tarkoitettua tekniikasta on tullut isäntä. Suunnittelijat kehuvat, ja omaiset ihastelevat, mutta mitä hyöttyä ratkaisusta liikuntarajoitteinen, heikkovoimainen tai dementoitunut vanhus, jolle pienikin tekninen apuväline voi olla ylivoimainen? Ja ennen kaikkea:

mistä käytännön apu illan, yön ja aamun tunteina, jos tulipalo kaikesta huolimatta yllättää?

Järjestäytynyt apu, palokunta, on miltei aina myöhässä, ellei henkilö kykene omatoimisesti pelastautumaan tai saa välittömästä lähiympäristöstä apua. Aika on aina palokuntaa vastaan, vaikka se kuinka nopeasti ja kuinka isolla joukolla tahansa rientää apuun. Harvaanasutun maan pitkät etäisyydet ja alkavan palon nopea kehittyminen lieskahdukseksi on liian usein ylivoimainen yhtälö ratkaistavaksi. Vaikka pääkaupungin iso pelastuslaitos hajautettaisiin pinta-alaltaan suurimpaan kuntaamme, etäisyydet ja ajomatkat aiheuttaisivat sen, että jonkin kohteen tavoitettavuus jäisi isoistakin resursseista huolimatta huonoksi.

Palvelutaloasumisen heikko rengas on henkilökunnan vähyys yöaikaan. "Laitos" on turvallinen mutta "asunto" turvaton, koska jälkimmäisen yöpöyrytykseltä ei vaadita samaa tehokkuutta kuin laitokselta.

Pelastustoimien ja palonehkäisyn mahdollisuuksiin tässä yhteydessä lainkaan puuttumatta vanhusasumisen parantamisen ydin liittyy sanapariin arvokeskustelu. Valtiovallan, kuntien ja sosiaali- ja terveydenhuollon päättäjien on tämä perusteellinen keskustelu pikaisesti käytävä.

Vanhusen asuminen on tässä numerossa voimakkaasti esillä. Maaningan palosta on pelastustyönjohtajan laaja selostus ja toimituksen yhteenveto onnettomuustutkintalautakunnan väliraportista. Myös Palonehkäisy- ja Talosuojelu-palstoilla vanhusen asuminen on pääosassa.

Ylpeänä omassa asiassaan

Pelastustieto-Räddning on juuri täyttänyt 50 vuotta. Helmikuun 15. päivänä tuli kuluneeksi tasan puoli vuosisataa Pelastustiedon edeltäjän, Palontorjunta-Brandvärn -lehden ensimmäisen numeron ilmestymisestä.

Päivän kunniaksi lehden kustantaja Palo- ja pelastustieto ry järjesti juhlaseminaarin Finlandia-talossa. Kuinka mielellämme olisimme kutsun vaikka kaikille lukijoillemme lähettäneet! Käytännön syyt ja Helsinki-salin tilat asettivat kuitenkin karut rajat. Juhlapäivän sanallisen annin tuomme joka tapauksessa jokaisen lukijamme tietoon, osan tässä, osan seuraavassa numerossa.

Palontorjunta ja sen seuraaja Pelastustieto on säilyttänyt asemansa jo puoli vuosisataa. Perimmäisenä ansiona menestykseen on ollut se kaukonäköisyys, jota paloalan vastuulliset

järjestöjohtajat osoittivat viisikymmentä vuotta sitten luopumalla omista lehdistään ja kokoamalla henkiset ja aineelliset voimavarat yhden lehden taakse. Tämän päätöksen pitkäjännitteisyyden ovat myös heidän jälkeensä tulleet järjestöpäälliköt sisäistäneet.

Voimien yhdistäminen on myös tämän päivän suuntaus. Se näyttää voimansa teollisuudessa, liike-elämässä, järjestöjen toiminnassa. Samassa eheytyksen hengessä syntyi aikoinaan Palontorjunta-Brandvärn. Nyt samaa henkeä entistä pontevammin tarvitaan uusien haasteiden ja uhkien edessä. Vain sisältä luja ala selviää kilpailussa, vain yhtenäinen kenttä kokoaa riittävät toimintaresurssit. Yhteinen lehti on yhtenäisyyden paras esimerkki paitsi alan sisällä myös ulospäin.

-Kaikesta menetetystä huolimatta jäi myös onnistumisen tunne

Pelastustyönjohtajan laaja raportti palvelutalon palosta Maaningalla

Palvelutalossa joulukuun 4. ja 5. päivän välisenä yönä Maaningalla raivonnut palo surmasi viisi vanhusta. Pelastushenkilöstön, hoitohenkilökunnan ja siviiliauttajien ponnistelujen ansiosta kuitenkin moni vanhus pelastui, kirjoittaa pelastustoimintaa aluepalopäällikön sijaisena johtanut palomestari Arto Lappi. Perusteellisen raportti kertoo pelastus- ja sammutustyön vaiheet ja tekee johtopäätöksiä koetun pohjalta.

Palvelutalo Viljami ei ollut hoitolaitos, mutta asukkaiden korkean iän ja heikon kunnon huomioiden rinnastuksen vanhainkotiin voinee tehdä.

Pyrin tässä artikkelissa välittämään Pelastustieto-lehden lukijoille toimiamme, kokemuk-siamme ja tuntemuksiamme tapahtumasta, jota ei toivoisi ke-

nenkään kohdalle. Kokemukse-na palo oli sekä palomiehille että pelastustoiminnan johta-miseen osallistuneille tapahtu-ma, joka laittoi psyyken ja am-mattitaidon koetukselle, mutta antoi arvokasta kokemusta suuronnettomuudessa toimi-misesta.

Toivottavasti viiden ihmisen hengen vaatinut onnettomuus herättää meidät, alamme korkeimman johdon, kuntien ja eduskunnan päätöksentekijät ajattelemaan, mihin suuntaan kuntatalouden mullistukset ovat viemässä suomalaisten perusturvallisuuspalveluita. Ovatko leikkaukset kunnissa kohdistuneet oikeisiin paikkoi-hin? Onko nyt kritiikin aika?

Kaikkien kauhuskenaarioiden mukaisesti olosuhteet ja ajankohta, joissa palo syttyi, olivat pahimmat kuviteltavissa olevat. Viikonloppuyö, hoito-henkilökunnan määrä suhteessa potilasmäärään, paikallisen palokunnan resurssit, avusta-vien palokuntien vahvuudet ja pitkät ajomatkat sekä talvipak-kanen yhdistettynä paloturvალ-

lisuusjärjestelmien vajavaisuu-teen ja muihin onnettomiin yh-teensattumiin palon yhteydes-sä aikaansaivat tapahtuman, jossa - kuin ihmeen kaupalla - ei menehtynyt kuin viisi ihmistä.

Se, että rakennus oli aivan uusi ja määräysten mukaisesti rakennettu, ei estänyt ikävien seurausten syntymistä.

Ennakkoavistus tapahtuvasta?

Joulukuun alku on pikkujou-lujuhlien aikaa myös palokun-nissa. Maaningan uusi palo-päällikkö (1.10.1999 alkaen) Jyrki Tuomainen varmisti Maaningan puolivakinaisen palokunnan toimintavalmiuden palokunnan pikkujoulun ajaksi. Hän vastasi itse, omalla vuorol-laan päivystyksestä ja palkkasi kunnan ainoan palomiehen myös viikonloppupäivystyk-seen pikkujoulujen vuoksi. Li-säksi hän varmisti, että kaksi sivutoimista palomiestä on käy-tettävissä hälytystehtäviin.

Tilanne, jossa palkataan yli-määräistä henkilöstöä päivys-

tykseen, ei ole normaali puoli-vakinaisessa palokunnassa. Normaalitylanteessahan riittää, että yksi henkilö päivystää. Muut ovat tavoitettavissa ja toimintakuntoisia, jos ovat. Oli-ko palokunnan valmius nyt jopa parempi kuin muulloin?

Varmistaakseen lisäävun mahdollisen onnettomuuden varalle palopäällikkö ilmoitti poikkeusjärjestelystä naapuri-kuntaan Siilinjärvelle. Tämä myös siksi, että Maaningan tu-lee hälytysohjeen mukaisesti avustaa Siilinjärveä siellä ta-pahtuvissa onnettomuuksissa.

Siilinjärvellä, jossa myös on puolivakinaisen palokunta, on sen verran vakinaista henkilös-töä, että tuona yönä siellä oli työvuorossa paloesimies ja yksi palomies. Kuinka ollakaan, Siilinjärven palokunnan sivu-toimisella henkilöstöllä oli myös pikkujoulujuhlat samana iltana. Heidänkin toimintaval-miutensa oli normaalia heikom-pi, sillä ..., niin miksi?

Siilinjärven P3:n tehtäviä hoi-tanut paloesimies **Matti Ulma-nen** ilmoitti pikkujoulujuhlista

ja toimintavalmiuden heikkoudesta edelleen Kuopion päivystävälle palomestarille, **Arto Lapille**. Sovimme, että Kuopion palolaitos lähettäisi yhden sammutusyksikön Siilinjärvelle, mikäli siellä tapahtuisi jotain erityisempää. Keskustelun yhteydessä sovittiin, että ilmoitaisiin asiasta edelleen Kuopion hätäkeskukselle. Hätäkeskuksen piti ilmoittaa kaikista Siilinjärven hälytyksistä Kuopion P3:lle.

Niinhän siinä sitten kävi, että se ilmoitus tuli kello 23.20.

Palo syttyy

Ollinniemen palvelukeskuksen yöpartio, jolla nimellä yöpäivystyksessä ollut kahden henkilön työparia kutsuttiin, oli käynyt rutiiniluonteisella tarkastuskäynnillä palvelutalon puolella kello 22.45. Kaikki oli ollut tuolloin kunnossa. Jo kello 23.04 yöpartio sai matkapuhelimeensa paloilmoituksen palvelutalosta. Palovaroitimet oli yhdistetty turvapuhelinjärjestelmään, jonka välityksellä palvelutalon asukkaat saivat yhteyden hoitohenkilöstöön myös muissa ongelmissa.

Matka, jonka yöpartio joutui kulkemaan päästäkseen asuntoon, josta ilmoitus tuli, oli lähes 150 metriä. Palvelukeskus, entinen vanhainkoti, jonka sairausosastolla yöpartio normaalisti päivysti, oli yhteydessä palvelutaloon kapealla, paloovilla varustetulla yhdyskäytävällä.

Ollessaan matkalla palvelutalon puolelle yöpartio tapasi talon aulassa omaistensa luona vierailulla olleen naishenkilön. Kolmestaan naiset menivät sisälle palavaan asuntoon ja havaitsivat, että asukkaan sänky ja sen läheiset huonekalut olivat tullessa. Naiset onnistuivat raahaamaan lattialla ollutta miestä muutaman metrin kohti ovea, mutta voimien loppuminen ja runsas savu pakottivat keskeyttämään pelastamisen.

Välittömästi tämän jälkeen hoitajat soittivat puhelimella Kuopion hätäkeskukseen. Kello oli 23.11. Hätäkeskus antoi hälytyksen Maaningalle kello 23.12.

Hoitajien pelastustoimien aikana savu levisi avoimen oven kautta rakennuksen keskuskäytävään. Palo sai koko ajan lisää happea ja voimistui entistään. Poistuessaan asunnosta hoitajat sulkiivat asunnon oven. Palokuntaa odotellessaan hoitajat yrittivät vielä sulkea yhtä aukisidottua paloovea. Savun tehtyä oleskelun rakennuksessa mahdottomaksi, naiset siirtyivät pois palvelutalosta. Matkalla he ottivat mukaansa yhden asunnon asukkaan ja veivät hänet yhdyskäytävän kautta palvelukeskuksen sairausosaston puolelle.

Maaninka kohteessa kello 23.18

Hälytysilmoituksen mukai-

sesti Maaningan yksiköt matkasivat huoneistopaloon. MA 11:n vahvuus oli 1+0+2. Palomies tuli kohteeseen johtoautoilla, MA 3:lla. SPR:n sairausauto MA 191 hälytettiin kohteeseen samanaikaisesti.

Palvelutalon pihalla palokuntaa vastassa ollut naishenkilö opasti palokuntaa menemään pääovesta vasemmalle johtavaan käytävään, jossa palava asunto olisi. Rakennuksen keskuskäytävän ja pääaulan savuraja oli ehtinyt laskea jo alle metriin.

Vasen käytävä johti kuitenkin alussa palokuntaa virheellisesti erilliseen, pienempään siipiosaan, josta palavaa huoneistoa ei löytynyt. Siiven paloovea suljettaessa tapahtui rakennuksessa jonkinasteinen palokaasuräjähdyks, joka sekoitti palokaasut rakennuksessa ja näkyväisyys katosi kokonaan.

Yksi sammutusmies yritti alkusammuttimen turvin ensimmäiseksi keskuskäytävään,

mutta hän joutui perääntymään yrityksessään savun ja kuumuuden vuoksi. Toinen, työsuihkun kanssa tehty sammutushyökkäys keskeytyi sekkin, savun, kuumuuden ja letkun kiinnitarttumisen vuoksi.

Samanaikaisesti ensihyökkäysten aikana MA P1 tiedusteli ulkokautta rakennuksen sivustaa ja totesi, että asunnoissa ei ole savua. Yritettyään herätellä asukkaita kolkuttamalla ikkunoihin hän onnistui herättämään vain yhden asukkaan. Pihalle kokoontuneet kyläläiset autoivat heikosti liikkuneen vanhuksen ulos huoneiston parvekkeen oven kautta. Rakennus oli yksikerroksinen ja parvekkeiden ovet johtivat suoraan pihalle.

Jo matkalla kohteeseen MA P1 käski hätäkeskusta hälyttämään lisääpua, peruslähdön, Siilinjärveltä. Heti palokaasuräjähdyksen jälkeen MA P1 käski hätäkeskusta hälyttämään kohteeseen edelleen lisää sammutusyksiköitä ja sairausautoja.

Palvelutalo Viljamin palossa menehtyi viisi vanhusta. Yksi jäi liekkeihin ja neljä kuoli savumyrkytykseen. Kaikki menehtyneet löytyivät syttymishuoneiston läheisyydessä olleista asunnoista.

Matka

Välittömästi lähdön (kello 23.25) jälkeen tiedustelin hätäkeskukselta kohteen osoitetta ja lisätietoja tapahtumasta. Saatani tilannetiedon käskin antamaan yhteishälytyksen (vapaa- vuorokutsu) Kuopioon ja kyt- kemään tukiaseman releoinnin päälle.

Tiedusteltuani Siilinjärven P3:lta heidän vahvuustieto- jaan, sovimme, että Siilinjärven asema tyhjenetään kokonaan ja laitan Kuopion VPK:n reserviksi Siilinjärvelle. Siili P3 oli jättänyt SI 11:n (0+1+2) reserviksi Siilinjärven paloasemalle. Kohteeseen oli matkalla SI 12 (0+1+4) ja SI 14 (0+0+2).

Käskin hätäkeskusta hälyttämään Kuopion VPK:n varikko- valmiuteen omalle asemapaikal- leen ja ilmoittamaan tapahtu- masta myös Kuopion aluepalo- päällikölle, **Jorma Westerhol- mille** (Kuopio P1).

Kello 23.36 sain radiolla en- simmäisen tilannetiedotuksen Maaningan palopäälliköltä. Hän kertoi, että sammutus- hyökkäys tapahtuu pääoven kautta, näkyvyys on olematon ja rakennuksen toiselta puolel-

ta on evakuoitu ihmisiä. Raken- nuksessa on 5-10 ihmistä sisäl- lä. Lämpö on kova ja palopesä- kettä ei ole vielä onnistuttu löy- tämään. Kerroin, että apua on tulossa sekä Siilinjärveltä että Kuopiosta.

Käskin hätäkeskusta hälyttämään huoltokontin (K170) Ma- ningalle. P4 ilmoitti, että kontti on valmiina ja lähdössä heti, kun vapaavuorolaisia tulee ase- malle.

Kuopio P1 soitti matkapu- he- limeeni, ja kertoi, että ei pääse tulemaan kohteeseen. Sovim- me, että lisään lähdön etupai- notteisuutta entisestään. Ilmoi- tin välittömästi radiolla hätä- keskukselle, että toimin aluepa- lopäällikkönä, koska P1 ei tule kohteeseen. Käskin hätäkes- kusta hälyttämään Kuopiosta nostolavan, kaikki Kuopion yksityiset sairausautot ja loput miehet pääpaloasemalta. Kuopio- on jätetään vain kaksi sai- rasautoa ja toinen hoitoyksikön mies. Toinen tulee Maaningalle lääkinnällisen pelastustoimin- nan johtajaksi (L3). **Anssi Lind- qvist** otti L3:n tehtävät vastuul- leen kello 23.45.

P4 jäi paloasemalle vastaa- maan Kuopion toimintavalmi- uden järjestämisestä sekä tuki- yksikköjen ja vapaavuorolais-

ten lähettämisestä Maaningal- le.

Kello 23.45 kuulin radion vä- lityksellä, että Kuopion VPK on lähtövalmiudessa asemapai- kallaan. Määräsin K 41:n (0+1+5) siirtymään reserviksi Siilinjärven paloasemalle.

Kohteessa

Lähestyessämme kohdetta havaitsin useiden satojen met- rien päästä, että kohteena ole- vasta rakennuksesta nousee runsaasti savua ja savun seas- sa näkyy liekkien loimotusta. Käskin välittömästi antaa häly- tyksen myös Riistavedelle, Kuopion sivupaloasemalle, joka on ns. yhden miehen ase- ma n. 35 km Kuopiosta Joen- suun suuntaan. Lähdön miehi- tys muodostuu puolivakina- isen palokunnan tavoin alueella asuvista vakinaisista palomie- histä ja sivutoimisesta henki- löstöstä. Heidän tehtävänsä oli siirtyä reserviksi Kuopion pää- paloasemalle, josta kaikki sinne tulevat vapaavuorolaiset lähe- tettäisiin Maaningalle.

K 3 oli kohteessa kello 23.52. Hakeuduin MA P1:n luokse, il- moitin toimivani aluepalopääl- likkönä ja pyysin tilanneilmoi- tuksen. Rakennuksen kaikista avoimista ovista tuli voimak- kaasti savua.

MA P1 kertoi, että kaksi savu- sukellusparia on sisällä raken- nuksessa. He pelastavat asuk- kaita asunnoista ja hillitsevät sisäaulan kuumuutta sumu- suihkuin. Kuumuus on kova ja näkyväisyys nolla. Pelastettuja on kaksi. Hän oli itse saanut yhden asukkaan heräämään ja siviilien avustuksella ulos ra- kennuksesta. Poliisi oli herättä- nyt toisen, pääoven läheisyy- dessä olleen asunnon asuk- kaan, ja siirtänyt hänet ulos. Aikomus olisi jatkaa sisäpelas- tusta, koska Kuopiosta saa- daan lisää savusukeltajia.

Samanaikaisesti savusukel- tajat toivat rakennuksesta ulos yhden palvelutalon asukkaan. Hänet vietiin suoraan pihalla olevaan sairaautoon.

Kehotin MA P1:tä jatkamaan toistaiseksi sisäpelastustak- tiikkaa ja aloittavani tieduste- lun rakennuksen taakse.

Tiedustelu

Aloitin oman tiedusteluni kiertymällä pääovesta katsoen vasemmalla olevan nurkan taak- se. Havaitsin välittömästi, että rakennuksen pitkän sivun räys-

Kuopio lähtee apuun

Jo ennen aluelähdön häly- tyspyyntöä Kuopion palolai- toksella oli annettu hälytysil- moitus tapahtuman johdosta. Hätäkeskuksen ilmoitettua Siil- injärven hälytyksestä Kuopio P3:lle, kuten aiemmin päivällä oli sovittu, käskin antaa häly- tysilmoituksen myös Kuopion pääpaloasemalle. Työvuoron vahvuus pääpaloasemalla oli 15 (1+2+12).

Koska tarkempaa tietoa tilan- teesta ja avun tarpeesta Ma- ningalla ei vielä ollut, käynnis- tin tilanteen ilman ennako- suunnitelmien mukaisia häly- tysohjeita. Kuopiosta lähtisi ensimmäiseksi Maaningalle ta- voitevahvuiseksi (0+1+5) täy- dennetty K 11 ja K 3 (1+0+1).

Kuopioon jäi vahvuudeksi 0+1+6, joilla sopimuksen mu- kaiset kolme sairausautoa saatai- siin juuri ja juuri pyörimään. P4 jäi asemalle toteuttamaan val- mistelukäskyjä, jotka tähtäsi- vät säiliöauton, nostolavan ja huoltokontin lähettämiseen tar- vittaessa Maaningalle.

Yksiköiden miehittämiseksi olisi annettava vapaavuorohä- lytys Kuopiossa, josta päätök- sen tekee ohjeistuksen mukai- sesti P3.

Hoitotason sairaankuljetus- yksikön miehistön tehtäväksi annoin resurssoida, yhteis- työssä hätäkeskuksen kanssa, valmiiksi kaikki Kuopion yksi- tyiset sairausautot. Kun toimek- sianto olisi valmis, ja jos tilanne niin vaatisi, lähtisi hoitoyski- kön hoitaja Pohjois-Savon sai- raanhoitopiirin ohjeen mukai- sesti lääkinnällisen pelastus- toiminnan johtajaksi onnetto- muuspaikalle.

Matka Kuopiosta Maanin- galle vie hyvissäkin olosuh- teissa ja hälytysajona n. 30 mi- nuuttia. Ajattelin, että parempi lähteä matkaan heti ja kääntyä tarvittaessa takaisin, jos apua ei tarvita. Viiden minuutin ku- luttua lähdöstämme tuli hätä- keskukselta tieto, että kohtee- seen on pyydetty hälyttämään

Tältä näytti eräs asunto parvekkeelta päin kuvattuna. Käytävässä oli tuli jo valloillaan. Asunnon asukas onnistuttiin pelastamaan.

pelastamiseen MA P1:n vastualueella.

Juuri kohteeseen tullee SI P3:lle annoin samansisältöisen käskyn. Hänen vastuualueeseen määräsin rakennuksen Olintien puoleisen pitkän sivustan, joka oli kauttaaltaan savun peitossa.

Kuopion palolaitoksen K 11:n esimiehen, **Lauri Pirisen** (K P5) kysyessä toimintaohjetta, käskin heidän ajaa päätieltä lähtevän katuliittymän kautta rakennuksen takapuolelle. He olivat juuri ilmoittaneet lähestyvänsä kohdetta.

Odottaessani K 11:tä sen tulevalle sijoituspaikalle, tuli SI 11:n savusukelluspari luokseni rakennuksen päätyyn. Määräsin heidät aloittamaan pelastamisen rakennuksen päätyasunnoista ja jatkamaan oikealle, rakennuksen pitkälle sivustalle päin. Pelastaminen tapahtuisi ilman työsuihkun antamaa turvaa, sillä rakennuksen tällä sivustalla ei ole vielä yhtään yksikköä, joista voisi selvittää työsuihkun. Turhia riskejä tulisi kuitenkin välttää.

Savusukeltajat kertoivat saaneensa yksikönjohtajaltaan, SI P3:lta, toisenlaisen tehtäväkäsken - etsikää SI 11:lle sijoituspaikka rakennuksen pitkältä sivustalta. Kehotin heitä kuitenkin aloittamaan heti pelastamisen, sillä auton kierrättäminen paikalle veisi liian kauan aikaa. Sanoin ilmoittavani SI P3:lle uudesta määräyksestä.

K 11:n tultua kohteeseen annoin K P5:lle käskyn aloittaa hätäpelastamisen rakennuksen sisäpihan puoleisista huoneistoista. Vastuualueeksi määräsin koko sisäpihan puoleisen osan rakennuksesta. Käskytyksen aikana yksikön miehistö ehti selvittää letkut melkein valmiiksi. Avustin K 11:n kuljettajaa selvitysten loppuunsaattamisessa. Näin, että pelastaminen alkoi suunnitellulla tavalla ja SI 11:n savusukeltajat olivat tuoneet K 11:n viereen jo ensimmäisen pelastamansa ihmisen.

Samanaikaisesti havaitsin, että myös sisäpihan periltä tulee savun seasta savusukelluspari, joka vetää yhtä pelastettua patjalla perässään. Kehotin heitä jättämään uhrin siihen ja jatkamaan pelastusta seuraavasta asunnosta. Huusin lähettyvillä olleille siviileille, että he tulisivat hakemaan pelastetun ja vieämään hänet rakennuksen toisen siiven päätyyn odottamaan jatkokuljetusta. He tottelivat heti.

Sairasosaston evakuointi

Tässä vaiheessa muistin, että unohdin videokameran johtautoon. Päätin lähteä hakemaan sen heti kuvatakseni pelastustilannetta. Oma kuljettajani, joka olisi normaalisti käyttänyt kameraa, osallistui käsytäkseen pelastus- ja sammutustyöhön K P5:n alaisuudessa. Hän turvasi ulkoapäin savusukeltajien etenemistä asunnoissa.

Yrittäessäni oikaista rakennuksen etupuolelle rakennuksen toisen siiven kautta, tapasin sen aulassa yöhoitajat ja muutaman muun ihmisen. Naisilla oli kasvot noesta mustana, mutta he kertoivat olevansa muuten kunnossa. Kysyessäni tietä rakennuksen läpi, he vastasivat, että käytävässä on niin paljon savua, ettei siellä pysty olemaan. Kysyessäni, paljonko rakennuksessa ihmisiä, he kertoivat osastolla olevan 25 potilasta. Kyseessä on sairaosasto.

Käskin välittömästi tyhjentää rakennuksen. Määräsin oven ulkopuolella olevat siviilit auttamaan tyhjennyksessä. Tyhjentäminen alkoi välittömästi.

Hätäpelastus jatkuu 40 minuuttia

Siirryttyäni kameranhakureissulla MA P1:n luokse pääovelle havaitsin, että useita ihmisiä oli jo saatu ulos rakennuksesta. Kello oli 00.15. Siviilit ja sairaankuljettajat auttoivat savusukeltajia uhrien siirtämisessä savurajalta sairaosaston ovelle. Määräsin osan siviileistä avustamaan myös palopostiselvityksen ja muiden tarvittavien letkunvetojen tekemisessä.

Kello 00.40 sain K P5:ltä ilmoituksen, että kaikki asunnot on tarkastettu. Vain syttymishuoneessa ei ole käyty. Totesimme, että ruumis tulee jättää poliisin kenttäjohdon määräyksestä paikoilleen. Hätäpelastus ajoitui kello 00.00 ja 00.40 väliselle ajalle.

Hätäpelastamisen alkaessa rakennuksesta oli saatu ulos viisi ihmistä. Palon aikana rakennuksesta haettiin ulos yhteensä kahdeksantoista (18) ihmistä.

Palossa menehtyi viisi vanhusta. Yksi jäi liekkeihin ja neljä kuoli savumyrkytykseen. Savusukeltajien pelastamat ihmi-

set, kahta lukuunottamatta, olivat löydettyinä vuoteissaan. Toinen heistä löytyi tajuttomana siipiosan aulan pesuhuoneesta ja toinen menehtyneenä omasta asunnostaan. Kaikki menehtyneet löytyivät sytty-mishuoneiston läheisyydessä olleista asunnoista.

Lääkinnällinen pelastustoiminta ja sairaankuljetus

Lääkinnällistä pelastustoimintaa johti Kuopion palolaitoksen palomies, erikoissairaanhoidtaja **Anssi Lindqvist** (L3). Hän oli kohteessa kello 00.20.

L3:n hälyttämä Kuopion yliopistollisen sairaalan lääkintäryhmä tuli kohteeseen n. kello 01.00. Kriisiröyhmän hälytyksen ja ensiapupoliklinikalle annetun varautumisilmoituksen vuoksi KYS nosti valmiuttaan suuren potilasjoukon vastaanottoa varten. KYS oli valmis tunnin kuluttua ilmoituksesta vastaanottamaan ensiapuun 20-25 vaikeavammaista uhria. Sekä lääkäreitä että hoitohenkilökuntaa oli hälytetty kotoa ja tarkkailuosaston potilaat siirretty vuodeosastoille kriisiohjeen mukaisesti.

Tilanteen alkuvaiheessa olivat siviilit ja henkilökunta saaneet rakennuksesta pois viisi (5) ihmistä. Tarkkaa tietoa siitä, kuka pelasti kenetkin, ei ole. Henkilökunnan mukaan palvelutalossa oli palon aikana heidän lisäksi 23 asukasta ja yksi vieras. Sairasosastolla oli 25 potilasta. Yhteensä vaaratilanteessa mukana olleita oli 51 henkeä.

Pelastustoiminnan aikana rakennuksen ympärille perustettiin kaksi ensihoitopaikkaa. Toinen oli sairaosaston sisäänkäynnin edessä ja toinen rakennuksen vastakkaisella puolella olevan väestönsuojan edessä. Molemmille paikoille ohjattiin sairaautoja potilaiden sijoittamista ja jatkokuljetuksia varten.

Ensihoitopaikoilta potilaat siirrettiin sairaautoilla ensisijaisesti kokoamispaikkoihin, jotka olivat Maaningan terveyskeskus ja kaksi seurakunnan rakennusta. Muutama heikkokuntoisempi potilas vietiin suoraan Siilinjärven terveyskeskukseen, jolla oli hyvä valmius vastaanottaa useita potilaita.

Palopaikalle hälytettiin yhteensä neljätoista (14) sairaautoa. Kuopion hätäkeskus lähetti kohteeseen yhdeksän sair-

täiden alta tuli voimakkaasti mustaa savua ja se painui tuulen vaikutuksesta maahan. Myös rakennuksen yli tuli runsaasti savua, joka painui kohti läheisiä rivitaloja. Tuuli oli voimakas ja savu levisi matalana savumattona Maaningan keskus suuntaan.

Jatkoin savun seassa kohti rakennuksen toista päätyä. Päädyssä valaisin lampullani päätyasuntoja ja totesin, että kahdessa asunnossa nukkuu molemmissa yksi ihminen. Kolutin ikkunoita lampulla. Kumpikaan asukas ei reagoanut kolokutukseen. Asunnoissa oli havaittavissa jonkin verran savua.

Jatkoin välittömästi matkaani sisäpihan puolelle ja havaitsin, että rakennuksen keskiosan räystäät palavat voimakkaasti, ja kahdesta rikkoutuneesta ikkunasta tulee liekkejä. Kaikkialta rakennuksen räystäiden alta tuli runsaasti savua. Päätykolmion lautojen välissä näkyi liekkien loimotusta. Koko sivusiiven ullakko oli tulella usean sadan neliömetrin alueelta.

Taktiikan muutos - hätäpelastaminen

Otin välittömästi yhteyttä radiolla MA P1:een käskyttääkseni, että toimintataktiikka muutetaan. Miehet otetaan ulos rakennuksesta ja siirrytään aggressiiviseen, parvekkeiden ovien ja ikkunoiden kautta tapahtuvaan pelastamiseen. Koko ullakko on tulella, eikä yhtäaikaan sammuttamiseen ja pelastamiseen ole voimia. Kello oli 24.00.

En saanut "kuittausta" käskyyni. Juoksin tuloreittiäni pitkin MA P1:n luokse rakennuksen pääovelle. Toistin suullisesti aiemman käskyni, jolloin hän totesi, että hätäpelastamiseen on jo siirrytty. Alueeksi hänen johtamilleen joukoille määräsin poikittain olevan rakennuksen osan.

Poliisipartio osallistui hätä-

Palomiesten keskittyessä asunnoista tapahtuvaan hätäpelastamiseen ulkopuoliset avustivat pelastettujen siirroissa ensihoitopaikoille.

autoa ja Iisalmen hätäkeskus viisi. Kaikille riitti kuljetuksia. Osa, kauempaa tulleet, osallistui kuljetuksiin vasta kokoamispaikkojen ja jatkosijoituspaikkojen välillä tehtyjen kuljetusten aikana. Kaikki jatkokuljetuksetkin oli hoidettu 5.12.1999 kello 6.10 mennessä.

Siilinjärven terveyskeskukseen ja Tarinan sairaalaan Siilinjärvelle siirrettiin 42 potilasta ja yksi kuljetettiin tehohoitoon KYS:aan. Poliisi huolehti viiden vainajan kuljetuksen järjestämisestä. Myös pelastushelikopterin hälyttämistä harkittiin, mutta sitä ei tarvittu, joten se jätettiin tilaamatta.

Pelastustyön aikana loukkaantuneen SI P3:n käteen ommeltiin tikkejä. Työn teki KYS:n kriisir ryhmän kirurgi Maanin- gan terveyskeskuksessa.

Myös kaksi muuta palomiestä loukkaantui lievästi pelastustoiminnan aikana. Toinen sai viiltahaavan käteensä ja toinen lasinsirun silmäänsä. Molemmat saivat ensiavun onnettomuuspaikalla.

Palvelutalo Viljamin lähellä olleista rivitaloista savun vuoksi evakuoitui parikymmentä asukasta kuljetettiin seurakuntakeskukseen takseilla. Evakuoinnin teki poliisi. Kaikki asukkaat eivät kuitenkaan halunneet lähteä pois kotoaan.

Sammutustoiminta

Hätäpelastamisen aikana sammutustoiminta oli hyvin marginaalista. Tästä syystä rakennus tuhoutui pahasti. Vahingot nousevat useisiin miljooniin markkoihin. Vain kaikkien kuumimpiin paikkoihin mentäessä käytettiin suihkuja. Sisäpihan nurkkauksessa tosin oli lähes koko pelastustyön ajan yksi mies sammuttamassa räystäspaloja. Siten turvattiin pelastustoimintaa syttymis- huoneiston viereisiin asuntoihin tehtyjen savusukellusten aikana.

Myös muut savusukelluspa-

rit käyttivät työsuihkuja turvanaan kaikkein kuumimpiin tiloihin sukeltaessaan.

Kello 00.40 aloitettiin rajoituslinjan tekeminen Ollinniemen ja Viljamin välisen yhdyskäytävän ullakolle. Työ tehtiin Kuopion palolaitoksen puomitikasautoa (K 161) hyväksikäyttäen. Sammutusvesi otettiin aluksi Kuopion säiliöautosta, K 141:stä. Tältä rajoituslinjalta päästiin sammuttamaan myös poikittaisosan ullakkoa.

Muuten sammutus tapahtui joko maasta tai irtotikkailta käsin. Katolle ei voinut mennä missään vaiheessa voimakkaan yläpohjan palon ja kattotuolien pettämisestä aiheutuneen romahdusvaaran vuoksi. MA P1 oli jo aiemmin teettänyt rajoituslinjan yhdyskäytävään, rakennuksen sisälle.

Kuopion palolaitoksen toinen nostolava-auto (K 162) oli käytössä kello 01.00 alkaen. Sen sijoituspaikka oli Ollintien puoleisen sisäänkäynnin kohdalla.

Vedentarpeen lisääntyttyä nostolavojen käyttöönoton jälkeen palopostiverkoston tuotto ei enää riittänyt.

Siilinjärven toinen sammutusauto (SI 12) irrotettiin vedensyöttöön Maaninkajärven rantaan. SI 12 syötti vesivarastona toiminutta K 141:tä.

SI 14:n ja K 11:n lisäksi otettiin paloposteista. Selvitysmatkat molempiin paloposteihin olivat pitkäkköt. Siilinjärven toinen sammutusauto (SI 11) pidettiin vapaana reserviysikkönä mahdollisen päällekkäisen hälytyksen varalta.

Palo saatiin hallintaan kello 1.30. Pesäkkeiden sammuttami-

seen päästiin n. kello 4.30. Palo oli täysin sammunut kello 9.30.

Johtamisjärjestelyt

Palopaikalla oli tilanteen aikana 19 paloyksikköä ja neljätoista sairaautoa. Pelastustoimintaan onnettomuuspaikalla osallistuneiden kokonaisvahvuus oli 77 henkeä. Reserveissä oli lisäksi 19 henkeä.

Toiminta-alue jakautui toiminnallisesti neljään kaistaan. Toiminta-alueen johtajana oli aluepalopäällikön varamies, Kuopio P3.

MA P1 johti hätäpelastamisen jälkeen rakennusten välistä rajoituslinjaa ja rakennuksen poikittaisosan katon sammutusta. Hänellä oli kaksi alijohtajaa.

SI P3 johti pienemmän siipiosan sammutusta, poikittaisosan sisäsammutusta ja lisävedenhankintaa. Hänellä oli kaksi alijohtajaa.

Kuopio P5 johti koko pitkän siipiosan sisä- ja ulkosammutustoimintaa ja huoltoa sekä myöhemmin myös jälkivahinkojen torjuntaa. Hänellä oli kolme alijohtajaa.

L3 johti lääkinnällistä pelastustoimintaa. Hänellä oli alaisuudessaan 14 sairaankuljetusyksikköä.

Jälkivahinkojen torjunta

Ollinniemen palvelukeskuksen sairaosasto kärsi savu- ja vesivahinkoja. Rakennusten pohjien korkeuserosta johtuen yhdyskäytävän lattia oli huomattavasti sairaosastolle päin

laskeva. Sammutusvettä pääsi valumaan sairaosaston käytävälle. Kunnan siivoojat pesivät käytävät, jonka jälkeen niille asetettiin ilmankuivurit kello 6.10. Kuivurit otettiin Kuopion palolaitoksen JVT-kontista (K 182). Sairaosaston tiloja tuuletettiin useiden tuntien ajan, koska käytävillä oli palon aikana runsaasti savua.

Vakuutusyhtiön edustajien tultua kohteeseen neuvoteltiin palaneen rakennuksen jälkivahinkojen torjunnasta. Tuhoutumattoman omaisuuden luetelointi ja käyttökelpoisuuden arviointi aloitettiin välittömästi. Jälkivahinkojen torjunnan painopiste oli jäätymisvaurioiden estämisessä. Rakennuksen aukot suljettiin muovilla ja rakennuksen sisälle asetettiin viisi suuritehoista rakennuslämmittintä estämään palojätteen jäätymistä. Saneerausliike huolehti purkutöistä myöhemmin.

Ulkopuolisten antama apu

Palopaikalla olleiden siviili- ihmisten apu oli korvaamaton. Palomiesten keskittyessä asunnoista tapahtuvaan hätäpelastamiseen, ulkopuoliset avustivat pelastettujen siirroissa ensihoitopaikoille. Osa heistä, hoitoalalla työskennelleet, osallistuivat sairaankuljettajien apuna myös jatkokuljetusten järjestämiseen ja potilaiden tarkkailuun kokoamispaikoilla.

Sairaalasängyillä tapahtunut Ollinniemen ja kirkkoherranviraston välinen potilassiirto oli uskomaton suoritus. Matkalla oli monenlaisia esteitä - oja, paloletkuja ja lumisohjoja. Koko siirto-operaatio kesti vain 35 minuuttia. Oivallus osoittautui huomattavasti nopeammaksi ratkaisuksi kuin sairaautoilla tehtävä siirto. Potilaat, jotka tosin olivat olosuhteisiin nähden hyväkuntoisia, pääsivät nopeasti sairaosaston tyhjen- nyksen jälkeen uudelleen lämpimiin sisätiloihin. Sairaosastolla oli 25 potilasta, josta kahdeksantoista (18) oli vuodepotilaita.

Johtopäätöksiä

Koska kysymyksessä oli suuronnettomuus, valtioneuvosto asetti tutkijalautakunnan selvittämään palon syytä. Tutkijalautakunnan työ jatkuu vielä. Raportin saamme aikanaan. Puuttumatta sen enempää syytymissyhyn, rakennuksen ra-

tyivät nopeasti ja ristiriitoja ei tullut. Viestiliikenteessäkään ei ilmennyt ongelmia, vaikka radioliikennettä ei jaettu useammalle kanavalle. Radioiden vähyys varmaankin auttoi tilanteessa. Hätäpelastamisen aikana kukaan ei ehtinyt puhumaan radioihin, ja tilanteen vakiinnuttua käskytykset hoidettiin suorina käskyinä johtopaikalla, jossa kaistanjohtajat kävivät säännöllisesti antamassa raportteja sammutuksen etenemisestä omilla sektoreillaan.

Suuri osa hätäkeskuksen ja johdon välisestä liikenteestä hoidettiin gsm-puhelimen välityksellä. Jälkiraportoinnin kannalta puhelinliikenteen taltioinnin puuttuminen osoittautui hivenen ongelmalliseksi. Tutkijalautakunta kun haluaa yleensä tarkkoja kellonaikoja tapahtumista.

Tilannekuvan, jälkiraportoinnin ja tiedottamisen kannalta tilanapäiväkirjan pitäminen, valokuvaaminen ja videokuvaaminen oli ehdottoman tärkeää. Pelastustoiminnan johtajan tilanapäiväkirjaa kertyi useita sivuja. Päiväkirja sisälsi toimintakäskyjä, kellonaikoja tärkeistä päätöksistä ja keskusteluista, suunnitelmia toiminnan jatkamisesta, karkeitä pohjapiirroksia kohteesta ja omia kommentteja tapahtumien kuluista. Videokuvaus otettiin muutamien minuuttien otoksina tilanteen eri vaiheissa yhteensä 35 minuuttia.

Miehistön huollon kannalta huoltokontin nopea saaminen kohteeseen oli ehdottoman tärkeää. Ruoka, juoma ja kuivat vaatteet olivat tarpeen. Useimmat savusukeltajat käyttivät, lyhyellä aikavälillä ja minimaalisilla tauoilla, 4-6 laitteellista ilmaa. Paineilmalaitteiden huolto toimi erinomaisesti. Laitehuoltajat vaihtoivat paineilmapullot ja savusukeltajat saivat huoltaa itseään.

Huoltotoiminnasta vastaavan henkilön nimeäminen auttoi toimintojen järjestämisessä merkittävästi. Se, että kuntien laitekanta oli erilainen, aiheutti ongelmia paineilmapullojen riittävyydessä Siilinjärven palolaitoksen osalta. Yhteistoiminta-alueiden kannaltaakin harkitta yhtenäisen laitekannan hankkimista.

Tiedotusvälineet

Niin ikävää uutisoitavaa kuin onnettomuus olikin, luulen että tiedotusvälineiden edustajat

olivat tyytyväisiä tiedonvälityksen nopeuteen ja tiedotustilaisuuksien sisältöön. Tiedotusohje helpotti toimintaa sekä hätäkeskuksessa että onnettomuuspaikalla. Hätäkeskuksen kautta lähetettiin puhepostin ja Mars-valvomon välityksellä tiedotuksia tiedotusvälineille. Pelastustoiminnan aikana järjestettiin kaksi tiedotustilaisuutta - 5.12.1999 kello 3.00 ja kello 10.00. Tiedotustilaisuuksien järjestelyistä vastasi, myöhemmin kohteeseen tullut Kuopion palopäällikkö Jorma Westerholm.

Paine, jonka tiedotusvälineet, ehkä tiedostamattaan, loivat pelastustoiminnan johtajaa ja MA P1:tä kohtaan, oli valtava. Kaikki halusivat tietonsa suoraan onnettomuuspaikalta, eivätkä käyttäneet hyväkseen valmiita viestejä. Tilannetietoja kysyttiin jopa muutaman minuutin välein. Puhelimella tullessiin tiedusteluihin pyrimme vastaamaan aina, kun tilanne antoi siihen mahdollisuuden. Samoin oli lukuisten TV- ja radiohaastattelujen laita.

Vilkas puhelinliikenne vaikeutti osittain jopa kiireellisten ja tarpeellistenkin viestien läpisaantia.

Kuopion yliopistollisen sairaalan mennyt informaatio ei kaikilta osin tyydyttänyt sairaalan henkilökuntaa. He kokivat olevansa tiedotustyhjiössä, koska eivät päässeet läpi puheluviihdakossa. Lääkintäryhmän lääkäriin (L1) ei saatu yhteyttä onnettomuuspaikalta L1:n puhelinongelmien vuoksi.

Mietittävää

Jatkoa ajatellen tulisi pohtia harkiten, kuinka suureksi on, ihmisten turvallisuutta ja tasapuolista palvelujen saatavuutta vaarantamatta, mahdollista rakentaa palotoimen yhteistoiminta-alueet. Harvaan asuttujen alueiden kymmenien kilometrien välimatkat aiheuttavat jo muutenkin viiveitä avun saamiselle. Jos lisäapu on kaukana, tulisi kunnan panostaa oman pelastustoimensa valmiuteen.

Pelkkä tuudittautuminen yhteistoiminta-alueen keskuskunnan tai naapurikunnan apuun saattaa osoittautua kalliiksi leikiksi ihmishengen kustannuksella, vaikka se tuokin säästöä omassa kunnassa. Yt-alueiden reunakuntien tulee huomioida omissa hälytysohjeissaan myös toisella yt-alueella olevien naapurikuntien

hälyttämisen varmistaminen. Palvelutasomäärityksen yhteydessä asia nousee esille kaikissa kunnissa, vielä ennen tämän vuoden syyskuuta.

Keskitetty johtaminen, jossa usean kunnan palopäällystöpäivystystä hoitavat päälliköt, palomestarit ja muut päällystöviranhaltijat huolehtivat tilanteiden johtamisesta laajoilla alueilla, on ainakin oman käsitykseni mukaan melko haavoittuvainen.

Alkutoimenpiteitä johtavien, pienten kuntien sivutoimisten yksikönjohtajien operatiiviset johtamistaidot ovat kirjavat. Tilanteeseen jälkikäteen johtajaksi tuleva päällystöpäivystäjä on pakotettu hyväksymään jo tehty kaluston sijoitukset, selvitykset ja alkutoimenpiteet. Tehtyjen kalustoselvitysten muuttaminen tulee harvoin kysymykseen. Taktiikan muuttaminen saattaa tulla eteen heti, kun päällystöpäivystäjä tulee kohteeseen. Se, että johtaja ei välttämättä tunne joukkojensa kykyjä ja valmiuksia, pahentaa vain tilannetta.

Päällystöpäivystäjä ei mielestäni voi olla kotivarallaolossa. Ei ainakaan vakinaisissa palokunnissa eikä kunnissa, joissa on suuria henkilö- ja omaisuusriskejä. Pelkkä tavoitettavuus ei aina riitä. Tilanteen johtaminen on pystyttävä aloittamaan heti, kun hälytys on tullut. Kotoa vaimon vierestä rätettäessä, autoa lumihangesta kaivettaessa ja matkalla ilman kuljettajaa ei johtaminen ole tehokkaimmillaan. Lähtöviive voi olla useita minuutteja.

Kohdetietojen tarkastaminen, kartan lukeminen, puhelimeen puhuminen sekä toiminnan suunnittelu ja toimintapäiväkirjan pitäminen eivät ole mahdollista autoa ajettaessa - pimeällä, sateella tai talvikelissä. Ei ainakaan muiden liikenteessä oljoiden turvallisuutta vaarantamatta. Kysymyksessä on hälytysajo. Jos kantti antaa periksi pysähtelemiseen matkan aikana, voinee päivystyksen niinkin hoitaa. Onko pelastustoiminnan johtamisen taso tuolloin edes hyvällä tasolla?

Vaikka tilanne tuona yönä oli äärimmäisen stressaava, jäi meille kaikille pelastustoimintaan osallistuneille kaikesta menetetystä huolimatta, mutta voimaksi tulevaisuuteen, suuri onnistumisen tunne.

kennus- ja paloteknisiin ratkaisuihin, savun ja palon nopeaan leviämiseen, voien todeta, että pelastustoiminta oli olosuhteisiin ja tapahtumiin nähden menestyksellistä.

Rakennuksessa, joka täyttyi nopeasti savusta ja tuhoutui lähes kokonaan, menehtyi vain viisi ihmistä. Pelastettavia oli runsaasti. He olivat nukkumassa, eivätkä he olisi itse päässeet missään tapauksessa ulos rakennuksesta. Monen kohdalla pelastus tuli aivan viime hetkellä.

Itse pelkäsimme, että menehtyneiden määrä voisi nousta jopa toiselle kymmenelle. Kiitos onnistuneista pelastustoimista kuuluu ammattitaitoisille palomiehille, jotka rutinoituneina savusukeltajina pystyivät tehokkaaseen, nopeaan ja järjestelmälliseen etsintään vaikeissa näkyvyyss- ja lämpöolosuhteissa. Koulutus ja kokemus vastaavista tehtävistä, yhdistettynä terveeseen harkintaan riskipelastamisen yhteydessä ja henkilökohtainen rohkeus, pelasti monen vanhuksen hengen.

Se, että paloa ei onnistuttu sammuttamaan aivan sen alkuvaiheessa, on monen, onnettomankin yhteensattuman summa. Henkilökunnan valmiutta pelastamiseen ja alkusammutukseen oli tarkoitus harjoitella seuraavalla viikolla esiteltävän pelastussuunnitelman julkaisemisen jälkeen.

Maaninnan palokunnan alkutoimenpiteet, joita onnettomuuspaikalla tehtiin, ovat tyyppillisiä huoneistopalon sammutustaktiikkaan kuuluvia tehtäviä. Taktisesti ajatellen olisimme varmasti itse kukin toimineet samalla tavalla - nopea hakeutuminen sisäkautta suoraan palokohteeseen, pelastaminen ja palon sammutus. Resurssit eivät vain olleet tällä kertaa riittävät. Lisäapukin oli toivoton-
man kaukana.

Yhteistyö hätäkeskuksen, johdon ja alijohtajien välillä toimi hyvin. Ohjeet ja käskyt välit-

Suuronnettomuuden tutkintalautakunta Maaningan palosta:

Pöytälampun putoaminen todennäköisin syttymissyy

Pöytälampun putoamisen lipaston päältä lipaston taakse on todennäköinen syttymissyy palvelutalo Viljamin joulukuisessa paloturmassa. Tutkintalautakunnan arvio perustuu palojäänteisiin ja palojälkiin syttymishuoneen sängyn ja lipaston ympäristössä. Lautakunta pitää todennäköisenä tekstiilien syttymistä, kun yli viisi tuntia palamassa ollut pöytälampun oli pudonnut lipaston päältä lattialle.

Tutkintalautakunta antoi alustavan tutkintaselostuksen 4. helmikuuta 2000. Lautakunta on laatinut tähänastisten tutkimusten perusteella alustavan tutkintaselostuksen palon syttymissyystä. Selostus rajoittuu yksinomaan syttymissyyn. Siinä ei käsi-

tellä esimerkiksi palon leviämistä, pelastustoimia taikka rakenteelliseen paloturvallisuuteen tai rakennuksen käyttöön liittyviä kysymyksiä. Niitä käsitellään vasta loppuraportissa. Alustavassa tutkintaselostuksessa esitetyt johtopäätökset saattavat jatkotutkimusten perusteella vielä muuttua.

Valtioneuvoston asettaman lautakunnan puheenjohtaja on onnettomuustutkintakeskuksen johtaja **Kari Lehtola**, varapuheenjohtaja Tampereen pelastuslaitoksen johtava palotarkastaja **Seppo Männikkö** ja jäsen Kuopion seudun kihlakunnan rikosylikonstaapeli **Ilmari Hartikainen**. Pysyvänä asiantuntijana on toiminut vanhempi rikoskonstaapeli **Hannu Vehviläinen**. Lautakunta on kuullut asiantuntijoina turvallisuusinsinööri **Veli-Matti Säskilahtea** ja johtava tutkija, palopäällikkö **Ulf Westerstrählea** Turvatekniikan keskukselta sekä vanhempaa rikoskonstaapeli

Jouko Vartiaista.

Oheinen raportti on toimituksen lyhennelmä selostuksesta. Raporttia edeltää erillisenä kirjoituksena pelastustyötä Maaningalla johtaneen palomestari **Arto Lapin** yksityiskohtainen toimintaselostus palokuntien toimista.

Palokohde

Rakennus oli jaettu kolmeen palo-osastoon. Myös ullakko oli osastoitu vesikatteen asti samoista kohdista. Lisäksi kukin asunto oli muodostettu omaksi palo-osastoksi sisäpuolista paloa vastaan. Palo levisi koko rakennuksen ullakotiloihin ja palvelutalon käytävä- ja aulatiloihin sekä muutamiin asuntoihin asunnon n:o 2 läheisyydessä. Muut asunnot kärsivät eri asteisia vesi- ja savuvahinkoja. Rakennus tuhoutui käyttökelvottomaksi.

Palvelutalo Viljamin omisti Maaningan Vanhustentaloyh-

distys r.y. Se valmistui kesällä 1999 ja asukkaat muuttivat sisään 1.7.1999. Talo on yhdistetty yhdyskäytävällä viereisellä tontilla olevaan, Maaningan kunnan omistamaan Ollinniemen palvelukeskukseen (vrt. kuva sivulla 13 paloselostuksen yhteydessä).

Talossa oli palon syttymishetkellä 23 asukasta. Näistä 18 oli sellaisia, jotka oli siirretty laitoshoidosta avohoitoon 1.7.1999. He olivat olleet siihen asti Ollinniemiessä laitoshoidossa. Mainituista 18 Ollinniemenistä siirtyneistä asukkaista 10 oli dementikkoja. Syynä siirtoon oli, että Ollinniemiessä alkoi korjaustyö, jonka yhteydessä noin puolet Ollinniemen paikoista muutetaan avohuoltoon kuuluviksi palveluasunnoiksi.

Viisi uhria

Tulipalo vanhusten palvelutalossa syttyi lauantaina

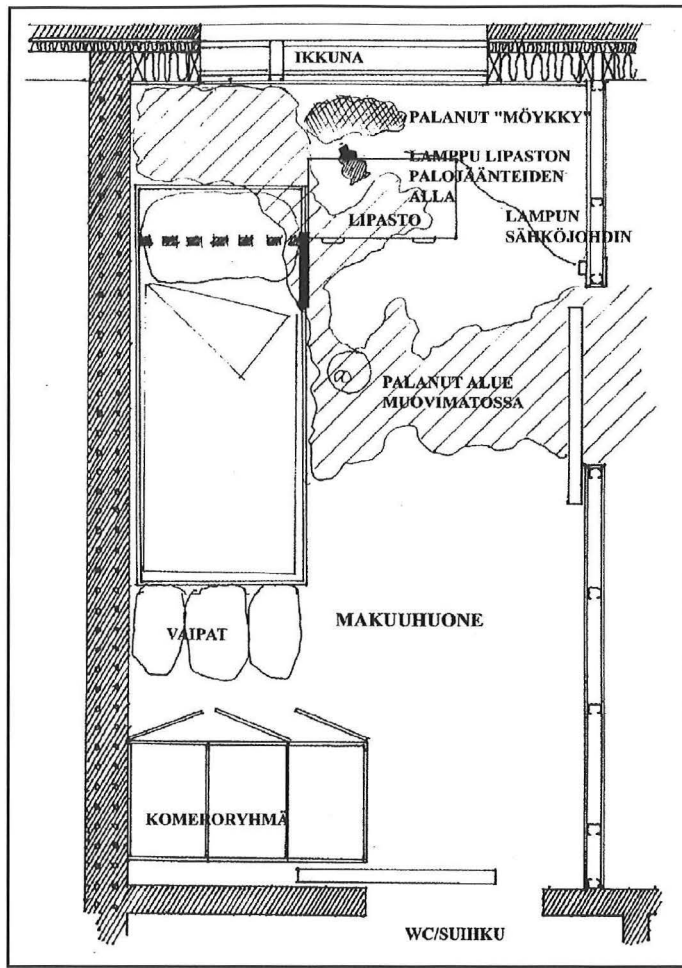
4.12.1999 pian klo 23 jälkeen. Se sai alkunsa palvelutalon asunnosta n:o 2. Vaikka asunnosta ehdittiin saada palohälytys, asukasta ei enää pystytty pelastamaan. Hän paloi erittäin pahoin. Asunnon 2 vieressä olleiden asuntojen 3 ja 4, samoin kuin käytävän vastakkaisella puolella olleiden asuntojen 11 ja 12 asukkaat ennättivät menehtyä oikeuslääkärin lausunnon mukaan häkämyrkytykseen ennen kuin heidät saatiin parvekkeiden ovien kautta ulos asunnoistaan.

Palon syttymisen aikaan Ollinniemen palvelukeskuksessa oli työssä kaksi henkilökuntaan kuuluvaa. Yövuoro alkaa klo 21 ja päättyy klo 07. Yövuorossa olevat kävivät yön aikana Viljamin puolella 4-5 kertaa. Viljamin asukkaiden turvapuhelimen rannekkeista tulevat hälytykset sekä palovaroitimien hälytykset tulivat toisen työntekijän hallussa olevaan matkapuhelimeen. Samaan matkapuhelimeen tulivat myös muualla Maaningan kunnassa olevien turvapuhelimen haltijain hälytykset. Tällaisen hälytyksen tullessa toinen yövuorolaisista olisi joutunut lähtemään hälytyskohteeseen. Ollinniemi ja Viljami olisivat jääneet yhden henkilön varaan.

Henkilökunnan toiminta

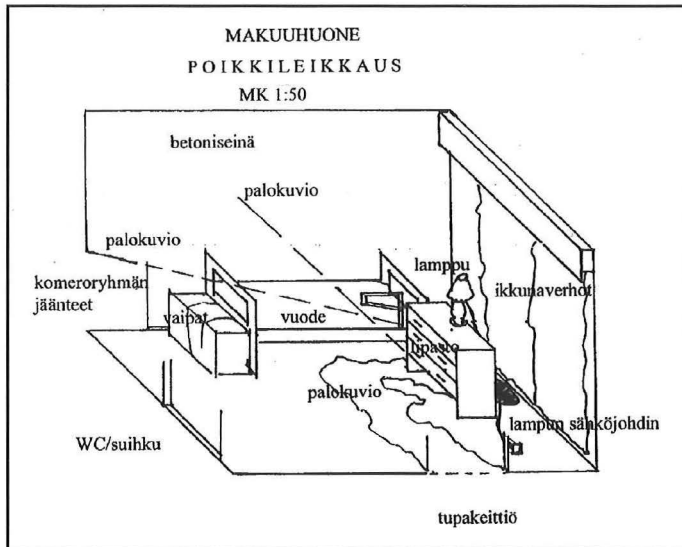
Ollinniemen palvelukeskuksen puolella olleeseen tietokoneeseen on taltioitunut tieto, että asunnon n:o 2 palovaroitin antoi hälytyksen klo 23.04. Todellinen aika on ollut klo 23.03. Tämä hälytys välittyi Ollinniemen palvelukeskuksessa osastoapulaisen hallussa olleeseen matkapuhelimeen.

Osastoapulaisella oli käsitys, että hälytys olisi tullut asunnon 2 asukkaan turvapuhelimen rannekkeesta. Kaikki hälytykset, mitkä hän oli aikaisemmin ottanut vastaan, olivat peräisin rannekkeista. Tämän vuoksi

Palvelutalo Viljamin palaneen asunnon makuuhuoneen pohjapiirros ja palonsyöntutkinnassa tehtyjä havaintoja.

Palaneen makuuhuoneen sisustus ennen palon syttymistä ja palonsyöntutkinnassa tehtyjä havaintoja.

hän yritti avata yhteyttä asunnon 2 turvapuhelimeen. Siitä kuului kuitenkin vain palovaroitimen ääni.

Osastoapulainen ja perushoitaja lähtivät välittömästi kohti asuntoa. Palovaroitimen ääni kuului jo Viljamin eteisaulassa. Heidän seuraansa liittyi

sillä hetkellä aulatilassa ollut asunnon n:o 14 asukkaiden tytär, joka oli tapaamassa vanhempiaan (jäljempänä hänestä käytetään nimitystä vierailija). Vierailija oli hetkistä aikaisemmin kuullut äänen, jota hän ei pystynyt tunnistamaan. Mitä ilmeisimmin kysymyksessä oli

palovaroitimen ääni. Kun perushoitaja ja osastoapulainen tulivat aulaan, he kertoivat, että jossakin on tulipalo.

Vierailija lähti heti henkilökuntaan kuuluvien perään siihen käytävään, jonka varrella asunto 2 oli. Toinen heistä sanoi, että täällä palaa jossakin. Perushoitaja pysyi asunnon 2 oven avaamisen aikaan osastoapulaista lähtemään tekemään palohälytyksen. Tämä meni Ollinniemen puolelle ja soitti langapuhelimella Kuopion aluehälytyskeskukseen. Aluehälytyskeskuksen mukaan hätäilmoitus tuli sinne klo 23.10.50.

Perushoitaja ja vierailija menivät asuntoon. Perushoitaja on kertonut, että hän meni asuntoon ensin ja vierailija tuli hänen perässään. Koska savun alaraja oli vain noin puoli metriä lattiasta, eteenpäin pääsi vain ryömimällä. Hän havaitsi, että yöpöytänä toimiva lipasto ja sänky olivat tullessa. Liekkien korkeus lipaston yläpuolella oli noin 60 cm. Sänky oli hänen havaintonsa mukaan liekeissä lipaston puoleisesta päästä, mutta liekit eivät olleet niin korkeita kuin yöpöydällä.

Perushoitajan havainnon mukaan asunnon asukas oli sellään lattialla tupakeittiöstä makuuhuoneeseen johtavan liukuoven kohdalla. Asukas oli mahdollisesti tajuissaan. Häntä ei kuitenkaan saatu vedetyksi pois huoneesta. Hän oli ikään kuin kiinni jossakin. Pelastusyritykset kestivät perushoitajan mukaan noin neljä minuuttia, mutta savu ja kuumuus pakottivat keskeyttämään ne.

Vierailija on kertonut, että mentäessä asuntoon oven yläosasta tuprahti välittömästi mustaa savua käytävään. Tultaessa asunnon tupakeittiössä siellä oli niin paljon savua, ettei siellä voinut seistä. Eteenpäin pääsi vain konttaamalla. Vierailijalla ei ole selvää muistikuvaa siitä, konttasivatko he sisään rinnakkain vai peräkkäin. Hän näki jo olohuoneesta, että sänky paloi jo lähes metrin korkuisiin liekeihin. Lipaston palamisesta tai sen olemassaolosta hänellä ei ole muistikuvaa.

Ollessaan tupakeittiön ja makuuhuoneen välisen liukuovivälikäytävän kohdalla vierailija havaitsi, että sängyn WC:n puoleisessa päässä istui tuolissa tai WC-tuolissa vanha mies. Hänellä oli mielikuva, että tällaisissa asunnoissa saattaa olla WC-tuoleja, mutta konkreettisemmin hän ei osannut istuinta

jotka olivat lähinnä sisäkaton verhoilumateriaalina ollutta, palossa murentunutta kipsilevyä, hiiltyneitä puisia kattotuolirakenteita sekä osittain palanutta puhallusvillaeristettä

Palopaikan tutkimusten tulosten perusteella on voitu tehdä seuraavia johtopäätöksiä:

Palo on ollut voimakkaimmillaan sängyn ikkunanpuoleisen päädyn ja yöpöytänä toimineen lipaston alueella. Huoneeseen palon syttymisen jälkeen ensiksi tulleet silminnäkijät ovat havainneet palon tällä alueella.

Lattian muovimaton palaminen, jalkalistan voimakas hiiltyminen, sängyn pohjalevyn hiiltyminen alapuolelta, seinällä olleiden palokuvioiden muoto ja suunta sekä ikkunaseinän tukirakenteiden voimakas hiiltyminen ikkunan alapuolelta tukevat sitä käsitystä, että palo on ollut jo alkuvaiheessaan voimakasta nurkassa sängyn pääpuolen ja ikkunaseinän välissä. Tämä edellyttää, että tässä kohdassa on ollut myös palavaa materiaalia.

Keskusrikospoliisin rikosteknisen laboratorion antaman lausunnon mukaan palopaikalta talteen otetusta sähköjohtomateriaalista ei löydetty jälkiä sellaisesta paloa edeltäneestä viasta, jota voitaisiin pitää palon aiheuttajana. Sängyn ikkunanpuoleisen päädyn ja lipaston alueella, jota on pidettävä palon todennäköisenä syttymiskohtana, ei ollut toiminnassa muita sähkölaitteita kuin li-

paston päällä ollut pöytälampu.

Arvio syttymissyistä

Paikatutkinnassa ei ole löytynyt näyttöä siitä, että tupakointi asunnossa olisi voinut olla palon syttymissy. Toisaalta on kuitenkin muistettava, että tähän viittaava todistusaineisto palaa yleensä rakennuksen mukana. Tupakointiteoriaa vastaan puhuu mm. se seikka, että sängyn pohjalevy oli myös alta päin voimakkaasti hiiltynyt. Tämä ei ole tyypillistä sängyssä tupakoinnista alkaneille tulipaloille. Mahdollista tietysti on, että savuke olisi voinut pudota sängyn päädyn taakse nurkkaan, jossa olisi ollut syttyvä materiaalia. Tämä ei toisaalta riitä selittämään sitä, että lipasto paloi korkeilla liekeillä heti palon alkuvaiheissa.

Laboratoriotutkimuksissa ei löytynyt jäänteitä palavista nesteistä. Näin ollen ne eivät voi olla palon syynä tai edistäjänä.

Asunnon sähkölaitteista ei ole löytynyt vikaa, joka olisi voinut aiheuttaa palon. Huomattava osa sähkölaitteista tuhoutui niin pahoin, että niiden jäänteiden perusteella ei voida tehdä johtopäätöksiä.

Palon on kuitenkin voinut aiheuttaa pöytälamppun putoaminen lipaston päältä sen taakse. Lampun löytyminen lipaston palojäänteiden alta mutta välittömästi lattian muovimaton päältä sekä lipaston palaminen

samanaikaisesti ja suunnilleen yhtä voimakkaasti sängyn pääpuolen kanssa tukevat sitä, että lamppu olisi pudonnut lipaston päältä jo ennen palon alkamista. Lampun vieressä lattialla ikkunaseinän ja lipaston välissä oleesta sulamismöykystä on PVC-muovin sulamisjätteiden lisäksi tavattu jäänteitä muun muassa tyynyissä käytetystä vaaleanpunaisesta polyesterikankaasta.

Sitä, että palon alkukohta olisi ollut lattialla ikkunaseinän läheisyydessä, tukevat myös palopesäkkeen muodostuminen sängyn pään ja ikkunaseinän väliin, sängyn pohjalevyn voimakas hiiltyminen alapuolelta sekä ikkunan alapuolisten seinärakenteiden lähes täydellinen palaminen ja seinän palokuviot. Varmuudella ei voida osoittaa, mikä on synnyttänyt voimakkaan palokuorman sängyn pään ja ikkunaseinän väliin, mutta yksi mahdollisuus on aikaisemmin mainittu tummanpunaisella tekoturkiksella päällystetty tyyny tai muu tyyny. Tyyny on voinut pudota tähän väliin sängyn päädyssä olleen aukon läpi.

Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ei ole näyttöä siitä, että itsetuhoinen käyttäytymisen voisi olla palon syy.

Tutkintalautakunta pitää todennäköisimpänä tulipalon syynä tekstiilien syttymistä palamaan yli viisi tuntia palaneen pöytälamppun pudottua lipaston päältä lattialle.

PT

kuvata. Istuva mies oli tajuisaan ja sanoi, että "kyllä on kuuma". Vierailija on kertonut vetäneensä miehen suojaan lattialle. On mahdollista, että perushoitajan havainto lattialla makaavasta miehestä on vasta tämän toimenpiteen jälkeiseltä ajalta.

Johtopäätöksiä palopaikan tutkimusten tuloksista

Asunnon 2 asukas löydettiin kuolleen asunnon tupakeittiön lattialta. Jalat olivat kohti asunnon ovea ja pää oli noin 100 cm etäisyydellä makuuhuoneeseen oviaukosta. Hänen päällään olivat palaneesta välipohjasta pudonneet jäänteet. Muovimatto hänen allaan ei ollut palanut.

Palon syttymiskohdan määrittämiseksi makuuhuoneessa tehtiin varovainen raivaus, jossa pyrittiin selvittämään muun muassa kalusteiden sijainti. Lattialta poistettiin aluksi välipohjasta pudonneet jäänteet,

Vanhusten asuintaloissa kymmenen paloa puolessatoista kuukaudessa!

Joulukuussa ja tammikuussa sattui yhteensä 10 vakavaa tulipaloa vanhusten (ja vammaisten) asuinnoissa eri puolilla maata. Maaninnan viiden uhrin lisäksi surmansa sai yksi vanhus Hyvinkäällä ja Ilomantsissa.

Kolmas joulukuuta palo tuhosi Muhoksella vanhusten palvelutalon kymmenestä huoneistosta kolme. Palo syttyi asukkaan unohdettua keittolevyn päälle. Ei henkilövahinkoja.

4. joulukuuta paloi Maanin-galla palvelutalo Viljami. Viisi

vanhusta kuoli ja kaksi loukkaantui. Myös kolme palomiestä sai vammoja.

17. joulukuuta tulipalo tuhosi potilashuoneen Invalidiliiton Käpylän palvelutalossa Helsingissä. Hoitajat siirsivät 23 pyörätuolipotilasta turvaan. Henkilövahingoilta säästettiin.

22. joulukuuta paloi vanhustentalon asunto Orivedellä. 76-vuotias mies oli tyhjentänyt tuhkakupin roskapussiin. Palossa vaurioitui myös kolme viereistä asuntoa. Ei henkilövahinkoja.

27. joulukuuta tuli vaurioitti Ylitorniolla toimintakeskusta, jossa on kehitysvammaisten

asuntola ja päiväkotit. Palo aiheutti sähkökäyttöinen ovikello, jonka painike oli juuttunut pohjaan. Ei henkilövahinkoja.

1. tammikuuta syttyi palo Lapinlahdella vanhusten rivitalossa. Syynä oli kytemään jäänyt tupakka. Ei henkilövahinkoja.

6. tammikuuta Helsingin Puistolassa syttyi tulipalo Puistolassa kuusikerroksisessa palvelutalossa, jossa asuu 135 vanhusta. Heistä kahdeksan evakuoitiin. Henkilövahingoilta säästettiin.

15. tammikuuta palo tuhosi yhden asunnon vanhustentalossa Hyvinkäällä. 11 vanhusta

evakuoitiin. Palossa menehtyi asunnossa ollut 91-vuotias nainen. Syttymissyiksi epäillään sähkövikaa tai inhimillistä erehdyistä.

17. tammikuuta Jaalassa syttyi palo vanhusten rivitalossa. Tulipalo alkoi mahdollisesti liesituulettimen alle jätetystä tuhkakupista. Kymmenen vanhusta evakuoitiin. Henkilövahinkoja ei aiheuttanut.

19. tammikuuta palo vaurioitti yhtä asuntoa vanhusten rivitalossa Ilomantsissa. Palo johtui ilmeisesti huolimattomasta tupakoinnista. Asunnossa ollut mies kuoli pyörätuoliinsa.

PT